

Κ.Π.ΚΑΒΑΦΗΣ (1863-1933) «ΟΣΟ ΜΠΟΡΕΙΣ»

Το ποίημα γράφτηκε το **1913** και ανήκει στα φιλοσοφικά ή διδασκτικά/παραινετικά ποιήματα του Καβάφη.

ΤΟ ΘΕΜΑ

Το «Όσο μπορείς» αποτελεί το ποίημα του Καβάφη που αποδίδει, περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο, τις σκέψεις του ποιητή για το **πώς θα πρέπει οι άνθρωποι να αντιμετωπίζουν τη ζωή τους, ώστε να μπορέσουν να διαφυλάξουν τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπειά τους.**

Ο ΤΙΤΛΟΣ

Ο τίτλος του ποιήματος είναι κειμενικός (δηλαδή υπάρχει και μέσα στο κείμενο/ποίημα). Ο Καβάφης προτείνει να ακολουθήσουμε το δύσκολο δρόμο της αντίστασης στη μαζοποίηση. Αναγνωρίζει τις δυσκολίες που υπάρχουν και γι'αυτό δεν είναι απόλυτος και αυστηρός. **Η φράση "όσο μπορείς" τονίζει τη δυσκολία του εγχειρήματος** και τον προσωπικό αγώνα που ο καθένας μας πρέπει να δώσει.

Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ Β' ΕΝΙΚΟΥ :Ο Καβάφης χρησιμοποιεί το β' ενικό μιας και πρόκειται για ένα παραινετικό ποίημα που απευθύνεται στον αναγνώστη. Ο ποιητικός τόνος γίνεται οικείος, ζεστός και άμεσος.

ΠΟΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΑΒΑΦΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΟΙΗΜΑ;

1. **Η καβαφική αξιοπρέπεια/ η αίσθηση του χρέους** : προβάλλεται στο ποίημα και αποτελεί βασική αξία του. **Ο άνθρωπος οφείλει όταν βλέπει ότι διάφορα όνειρά του δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν, να είναι αξιοπρεπής και να μη θυσιάζει την ατομικότητά του στο βωμό ανούσιων συναναστροφών μόνο και μόνο για να γίνει κοινωνικά αποδεκτός**.
2. **Η γλώσσα** : είναι η γνωστή ιδιότυπη καβαφική γλώσσα : δημοτική (π.χ. εξευτελίζεις αντί ευτελίζεις), καθαρεύουσα/ αρχαίζουσα (την καθημερινήν) και ιδιωτισμούς (στες αντί στις, πηαίνοντας αντί πηγαίνοντας).
3. **Πεζολογικό ύφος** : δεν υπάρχει ομοιοκαταληξία, ούτε πολλά επίθετα(4) και εκφραστικά μέσα(2 μεταφορές). Μοιάζει σα να είναι προφορικός ο λόγος του Καβάφη, κάτι που εξυπηρετεί το παραινετικό στυλ του ποιήματος.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ:

1^η στροφή

- **Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις:** Με τον πρώτο στίχο του ποιήματος ο Καβάφης αναγνωρίζει ότι πολλές φορές οι άνθρωποι, παρά τις συνεχείς τους προσπάθειες, δεν κατορθώνουν να κάνουν τη ζωή τους όπως ακριβώς θα ήθελαν, είτε γιατί δεν πετυχαίνουν πάντοτε τους στόχους τους είτε γιατί οι περιστάσεις είναι αντίξοες. Ο ποιητής, επομένως, αντιλαμβάνεται ότι οι άνθρωποι δεν έχουν πάντοτε τον έλεγχο της πορείας που θα ακολουθήσει η ζωή τους, καθώς πολύ συχνά παρά τις επιθυμίες μας, τα πράγματα εξελίσσονται τελείως διαφορετικά, γι' αυτό και αποδέχεται εξαρχής το ενδεχόμενο αυτό.
- Εκείνο, όμως, που οι άνθρωποι μπορούν να ελέγξουν είναι ο τρόπος με τον οποίο θα διαχειριστούν την προσωπική τους ζωή, τον ίδιο τους τον εαυτό

→ **τούτο προσπάθησε όσο μπορείς : μην την εξευτελίζεις μες την πολλήν συνάφεια του κόσμου, μες τες πολλές κινήσεις και ομιλίες.**

Η διαρκής συναναστροφή με άλλους ανθρώπους, χωρίς η επιλογή τους να έχει γίνει με προσοχή, οδηγεί τον άνθρωπο στην απώλεια της προσωπικής του ταυτότητας και εν τέλει στην απώλεια της αξιοπρέπειάς του. Οι άνθρωποι που εντελώς άκριτα συναναστρέφονται διαρκώς με πολλούς ανθρώπους, στην πορεία χάνουν την επαφή με τον ίδιο τους τον εαυτό, παραμελούν τον αγώνα που χρειάζεται για να χτίσει κανείς την ιδιαίτερη προσωπικότητά του και καταλήγουν να γίνονται ένα με το πλήθος. Ο άνθρωπος που αφήνεται να γίνει ένα με τη μάζα εξευτελίζει ουσιαστικά τη ζωή του, καθώς χάνει αυτό που τον κάνει ξεχωριστό και ιδιαίτερο.

!!! Ο ποιητής δεν προτείνει στον άνθρωπο να απομονωθεί, να γίνει αντικοινωνικός. Τον συμβουλεύει απλώς να αποφεύγει τις ρηχές και ανόητες συναναστροφές.

Οι φθοροποιές δυνάμεις είναι :

α) η πολλή συνάφεια του κόσμου (οι καθημερινές ανόητες, άσκοπες, ανούσιες συναναστροφές)

(*συνάφεια= αλληλεξάρτηση, άμεση σχέση)

β) οι πολλές κινήσεις και ομιλίες (οι ηχηρές, πολύβουες συμμετοχές σε κοσμικότητες (χοροεσπερίδες), η υπερβολική συμπεριφορά, η υπερέκθεση)

Η καθημερινή επαφή με παρέες και ανθρώπους που έχουν ως μόνο κίνητρο τη διασκέδαση, λειτουργεί αρνητικά σε σχέση με τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς μας.

Ο ίδιος ο Καβάφης υπήρξε πάντοτε φειδωλός στις κοινωνικές του επαφές, καθώς επέλεγε με προσοχή τους ανθρώπους με τους οποίους συναναστρεφόταν και απέφευγε τις περιττές κοινωνικές εκδηλώσεις.

Σημαντικό, βέβαια, είναι αυτό που emphaticά αναφέρει ο Καβάφης στον τίτλο του ποιήματος (**όσο μπορείς**), ότι δηλαδή δεν μπορούμε απόλυτα να προφυλάξουμε τον εαυτό μας από την κακή επιρροή των συναναστροφών μας, αλλά θα πρέπει να το **προσπαθήσουμε στο βαθμό που μπορούμε**. Η διαφύλαξη δηλαδή της ατομικότητάς μας είναι μια δύσκολη διαδικασία, καθώς είτε το θέλουμε είτε όχι είμαστε διαρκώς εκτεθειμένοι στην καθημερινή επαφή με ανθρώπους, τους οποίους συχνά δεν έχουμε επιλέξει εμείς. Επομένως, η προσπάθειά μας είναι απαιτητική και χρειάζεται μεγάλη αποφασιστικότητα για να επιτευχθεί.

- Η προτροπή του ("μην την εξευτελίζεις") έρχεται μετά από μια άνω κάτω τελεία για να τονιστεί ιδιαίτερα.

εξευτελίζω /ευτελίζω: χάνω την υπόληψή μου, την αυτοεκτίμησή μου, το σεβασμό των άλλων για το πρόσωπο μου, πέφτω στα μάτια των άλλων, μειώνω την αξία και το κύρος μου

2^η στροφή (ερ.2, 4)

- «μην την εξευτελίζεις»: επαναφορά ηθικής επιταγής, συνδεδεμένος κρίκος.
- χαλαρό κλιμακωτό σχήμα σχηματίζουν οι τρεις **μετοχές** με εννοούμενο αντικείμενο «τη ζωή» . Ο άνθρωπος είναι υποκείμενο/θύτης αλλά και θύμα ,αφού πρόκειται για τη δική του ζωή.

«**πηγαίνοντάς την**»: η ζωή αποσπάται από τον άνθρωπο που ως σκεύος την μεταφέρει χωρίς μέτρο και αυτοσεβασμό.

«**γυρίζοντάς την**»: τονίζεται η επαναληπτική , μηχανιστική κίνηση.

«**εκθέτοντάς την**»: τονίζεται η επιδεικτική ματαιοδοξία και η ρηχότητα.

Οι μετοχές αυτές είναι τροπικές και αποκαλύπτουν ουσιαστικά τον τρόπο με τον οποίο θέτουμε σε κίνδυνο την ατομικότητα και την αξιοπρέπειά μας. **Με το να πηγαίνουμε δηλαδή σε κάθε κοινωνική εκδήλωση, με το να γυρίζουμε διαρκώς από μέρος σε μέρος και με το να εκθέτουμε τον εαυτό μας στην ανοησία που συνοδεύει η καθημερινή συνύπαρξη με ανθρώπους που δεν έχουν να μας προσφέρουν κάτι το ουσιώδες.**

❖ **Ποιόν κίνδυνο επισημαίνει ο ποιητής στον τελευταίο στίχο;** (« ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική»): (ερωτ.3)

Ο κίνδυνος που ενυπάρχει στη διαρκή έκθεση του ατόμου στις ανούσιες συναναστροφές είναι η **αλλοτρίωσή** του. Ο άνθρωπος μπορεί να φτάσει στο

σημείο να αποξενωθεί από τον εαυτό του και να αισθάνεται πλέον πως η ίδια του η ζωή είναι κουραστική και καταπιεστική. Η αλλοτρίωση ουσιαστικά σημαίνει ότι ο άνθρωπος έχει χάσει την ατομικότητά του, την ιδιαίτερη προσωπικότητά του, σε σημείο που έχει γίνει πια ίδιος με τη μάζα και δεν μπορεί να αναγνωρίσει τα ιδιαίτερα στοιχεία του εαυτού του. Τότε η ζωή του ανθρώπου γίνεται σα μια ξένη, δηλαδή δεν είναι πια ο εαυτός του, χάνει την ατομικότητά του και αυτό του γίνεται βάρος (φορτική).

• Στον τελευταίο στίχο αισθητοποιείται η αλλοτρίωση, η απώλεια της αυθεντικότητας-της διαφορετικότητας- του αυτοσεβασμού.

❖ Με ποιόν τρόπο πιστεύετε ότι ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά;(ερ.3)

Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος της αλλοτρίωσης, θα πρέπει να φροντίζουμε για την ενδυνάμωση της προσωπικότητάς μας, για τη βελτίωση του εαυτού μας και φυσικά για τη σωστή επιλογή των ανθρώπων με τους οποίους συναναστρεφόμαστε. Η πνευματική καλλιέργεια, η αυτογνωσία και τα ποικίλα ενδιαφέροντα προάγουν την αυτοεκτίμηση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο μέτρο του δυνατού, ο άνθρωπος πρέπει να αγωνιστεί για να προφυλάξει τον εαυτό του από:

- τη μαζοποίηση (το να αφομοιωθεί δηλαδή από το πλήθος και να έχει την ψυχολογία της μάζας).
- την αλλοτρίωση (το να αποξενωθεί από τον βαθύτερο εαυτό του, τις ανάγκες του και τις ιδέες του).
- τον συμβιβασμό και την υποταγή στον συρμό και στη μόδα της εποχής.
- το ανούσιο των ρηχών και επιφανειακών κοινωνικών σχέσεων και συναναστροφών.
- το φαίνεσθαι. Να προσπαθεί να «είναι» και όχι να «φαίνεται». Να έχει σχέσεις ουσιαστικές και όχι επιφανειακές.
- τη χωρίς μέτρο διασκέδαση που είναι φυγή από την πραγματικότητα και τα προβλήματά του και δεν προσφέρει ουσιαστική διέξοδο.